

CONVORBIRI LITERARE.

ANUL II

(1 Martie 1868 — 1 Martie 1869).

Redactoru: *Iacob Negruzsi.*

IASSI 1869.

TIPOGRAFIA SOCIETĂȚII JUNIMEA.

TABLĂ DE MATERII.

Poesii:

	Pagina.
<i>Alexandri Vasilie.</i> Pasteluri	33, 81, 365
Calul Cardinalului Bathori	200
<i>Bodnărescu S. L.</i> Doru de țară	315
Epigrame	346
<i>Brociner I.</i> Cât va stă.—Iubiam odată 'n lume	331
<i>Capșa Sc.</i> Lângă Oltu	15
Gelosie	16
<i>Cornea M. D.</i> Amicului meu I. N.—Plecarea....	251
Cătră autorul idilei „Fluerul lui Stefan“	252
Poesii noue	329
Mustrarea	354
<i>Cugler Matilda.</i> De ceva.—, Ești tu sigur.—, Nu vreu să scii;— Tu te plângi... 46	46
Mi-ai ținut dăo bună;— Tu mă intrebi	47
Când imi jurai iubire	148
Prin pădurea	296
O roșă vestejită;— Steaou;— Ca marea	297
Pe o creangă slabă	354
Spune-mi ținile.— Atât focu.—	355
<i>Densușanu A.</i> Rinaldo și Armida (trad. din „Ge- rusalemme Liberata“ Cănt- tul XIV)	359, 370, 395
<i>Ganea N.</i> Primavara	64
<i>Grigoriadi Bonachi M.</i> Am văduțu in visul noptii... 148	148
<i>Negruzzi Constantin.</i> Melodii Irlandeze (trad. din Thomas Moore).	269
<i>Negruzzi Iacob.</i> Kaher	15
Revederea	32
Ultima lacrimă;— Unu toporașu; Proșă și Poesie	79
Doce viețe	80
O rață de amoru	112
Iezid	266
Osinditul	276
Domnița și Robul	333
Idei și Maxime	313, 378

	Pagina.
<i>Pogor V.</i> Pastelu de Marcheză;— Sonetu	236
<i>Pruncu N.</i> Amoru;— Fantasia	163
Căntecu de iubire	164
Suspiniul;— Beția	165
Orfelinul	167
<i>Șerbănescu T.</i> La o roșă	148
Ea	316
<i>Schelitti N.</i> Pruncucigașa (trad. din Schiller)	62
Blăstămul Căntărețului (trad. din Uhland)	126
Isolarea (trad. din Lamartine)	216
Loreley (trad. din Heine)	297
Lacrimă tristă;— Spre maluri mă- nă luntrea.— Tu ai unu mare nume... (trad. din Heine).	298
Dragă astăzi... (trad. din Heine)	299
<i>Gil.</i> Sărutările (după Lessing)	128
Eu numai creșu in ceruri (trad. din Heine)	399
Căntecul să'mi fie, Florile ne'ngrijite... (trad. din Geibel)	399

Teatru.

Rienzi tragedie in cinci acte de <i>D. S. L. Bodnă- rescu</i>	185, 201, 217, 237, 253
Din Othello trad. de <i>D. R. P. Carp</i>	21
Cucoana Chirița la Paris, canticelu comicu de <i>D. V. Alexandri</i>	141
Rugină Șmicherescu Alegătorul, canticelu comicu de <i>D. I. Ianov</i>	42

Istorie.

Din Itinerariul in Istria de <i>Ioan Maiiorescu</i>	1
Discursu in memoria lui Vasilie Lupu ținutu de <i>D. N. Quintescu</i>	17
România din Macedonia și poesia lor populară de <i>D. I. Caragiani</i>	335, 355, 368, 381

Novele.

	<u>Pagina.</u>
Evreica de D. <i>Leon Negruzzi</i>	285, 307, 317, 341, 349
Comoara de pe muntele Rarăul de D. <i>N. Ganea</i>	91
Tudor și Fevronia } legende de D. <i>D. Morțun</i>	77
Movila lui Dobreanu }	246

Studii și Critice literare și științifice.

- 1) *Limba Română* în jurnalele din Austria de D. *T. Maiorescu* 97, 113, 138, 225
- 2) În contra direcțiunii de astăzi a culturii Române de D. *T. Maiorescu* 301
- 3) *Cultura Națională* de D. *A. D. Xenopol* 159, 181, 194, 210, 231, 247, 261, 280
- 4) Studii asupra literaturii Spaniole de D. *S. Vărgolici* 292, 327
- 5) *Viața a XII imperatori* trad. din Suetoniu de D. *G. I. Munteanu*, critică de D. *N. Quintescu* 72
- 6) Compendiul de dreptul canonic de A. Baronu Șaguna, critică de D. *N. Mandrea* 375, 389
- 7) Compendiul de Pedagogie de D. *I. Popescu*, critică de D. *T. Maiorescu* 145
- 8) Reflecțiuni asupra prelecțiilor D-lui T. Maiorescu de D. *C. Eraclide* 27, 36, 55

Descrieri.

	<u>Pagina.</u>
Primblări de D. <i>I. Negruzzi</i> 49, 65, 84, 105, 119, 129, 149, 169	

Diverse.

Tabla Mișeliilor de D. <i>V. Alexandri</i>	6
Aforisme de D. <i>T. Maiorescu</i>	274, 289, 322
O sară din iunie de D. <i>S. L. Bodnărescu</i>	12

Notițe literare și științifice.

Resumatu de prelecțiuni populare ținute de D. <i>T. Maiorescu</i>	47
Albumul I. S. Domnitorului	90
Despre Odele și Epodele lui Horatiu Flaccu, espliate de D. <i>I. Munteanu</i>	128
Despre jurnalul Albina Pindului	167
Despre biblioteca de lectură pentru junimea de ămbe sexe	128
Despre lucrările Societății Academice	267
Aniversara VI a Societății Junimea	299
Prelecțiuni populare în anul VI	380
† Constantin Negruzzi	216
Despre jurnalul „Femeea”	398

CONVORBIRI LITERARE.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Abonamentul pe unu anu in România liberă unu galbenu; in Austria 4 fl. — Abonamentele se facu in Iassi la Tipografia Societății Junimea; in Bucuresci la librăria Soccec & Comp.

S U M A R I U.

Din Itinerariul in Istria, de *Ioan Maiorescu*.

Tabla Mișeliilor, de *D. V. Alecsandri*.

O sară din Junie, de *D. S. L. Budnărescu*.

POESII:

Kaher, de *D. I. Negruzzi*.

Lângă Oltu:—Gelosie, de *D. Sc. Capșa*.

Anunciuri.

D I N

ITINERARIUL IN ISTRIA

de

IOAN MAIORESCU *).

Luni la 7 ore sara in 22 Iunie (1857) am purcesu cu diligința din Triest spre Pisino. La o $\frac{1}{2}$ oră dai de Salinele de mare, și după altă $\frac{1}{2}$ oră de alte Saline de mare lângă satul Muggie, pe care ănsă poporul ilu chiamă Muie. La 9 oare și $\frac{10}{60}$ am ajunsu in Capo d'Istria, unu opidu cu căi atât de

*) Opurile lui Ioanu Maiorescu, cuprinse in manuscrisurile sale postume, se află sub presă la Tipografia Societății Junimea și se publică sub ingrijirea D-lui Titu Maiorescu. Cele mai insemnate din aceste lucrări ne paru a fi cele relative la „Românii Istriani”, și noi suntemu fericiți a pute da lectorilor nostri ca o mică probă inceputul „Itinerariului in Istria.” Pentru o mai intinsă cunoscință indreptămu pe lectori la insași publicațiunea menționată, care se va termină in decursul acestui anu.

Red.

ănguste, incăt nu potu sta doue trăsuri ală-turea. Eră noapte și n'am pututu visită nimicu. In cea mai bună ospetarie, unde intrai pentru câteva minute spre a-mi stēmperă setea, nu aflai decăt trei popi catolici și unu mireanu, deșertându pahare pline cu vinu roșu de Istria, pe care-lu cunosceam din Triest. Unu biletu de recomendațiune ce aveam cătră părintele popa Bertonzel, apucase a remănè uitatu in portofoliu; uitasem și numele părintelui, și așa am eşitu fără a face cunoscință cu acesti buni părinți. Poate nici nu le-aru fi părutu bine a șe vedè turburați de cătră uuu străinu in plăcuta lor ocupațiune in via Domnului. — La 12 $\frac{3}{4}$ după meșul nopței am ajunsu la a 2-a stațiune, la Buje, pe o borra din cele mai tari, ce incepușe a sufla de 2 ore. — La 3 ore și $\frac{3}{4}$ am ajunsu la a 3-ia stațiune Visinada. Eră ăioa albă de o $\frac{1}{2}$ de oră. — La 6 ore ajunsurēmu in Pisino.

23 Iunie.

Cu toate că suprafața pământului nu infățișează decăt erupturi ori scupături vulcanice, locurile și cele departate de mare, spre mijlocul Istriei, sunt bine cultivate, mai ales de la Visinada, și mai vertos de la Cora-

iba înainte spre Pisinu și de la Pisinu înainte cât se vede cu ochii până spre dealurile de spre Valea Arsă. Prin mijlocul petrelor ce acoperu pământul pretutindinea se vădu toate spițele de grănațe: orđu, grău (golanu și flo-cosu), secară, porumbu, fasole, cartofe, cănepă, in valea *Scropedi* am văduțu chiar și arișca matură ce se seceră ori se coseă. Intre gră-ne erau unele foarte frumoase. Viile se cultivă ca in Italia. Vițele sunt arbori groși și inalți, căroro drept proptă le servesce altu arboru. Acești arbori, de care sunt rădimate vițele, sunt mai toți jugastri; nici mi-aducu aminte să fi văduțu alți arbori decât jugastri lângă vițe. Vițele formează unu șiru lungu și continuu, fiindcă fiecare viță e prinsă cu o parte din ramii sei de vița dinapoi, și cu cealaltă parte de ramu de vița dinaintea sa. In acestu modu facu o catenă necurmată. Distanța de la o viță la alta e ordinarmente ca de 10 palme domnesci; ear spaciul dintre unu șiru de vițe și altul e de trei și patru ori mai mare, și seminat cu grău, secară, porumbu, orđu etc. Adese-ori in fiecare intrespaciu de aceste e altă semănătură, de es. intre cele d'ântei doue șire de vițe e grău, in următorul intrespaciu e porumbu, fasole, ori cartofe, apoi secară ori orđu. C'unu cuventu: tot acea țearină e usată ca vie, ca pometu, ca grădină de legumi, ca câmpu de grănațe. Dar să ne inturnămu la ale noastre.

Indată ce am ajunsu in Pisinu, m'am dusu la D. Cegnar, oficiantu la telegrafu, cătră care eram recomendatu de D. Bleiweiss; după aceea am fostu la primul negoțitoru din Pisinu, la D. Camus, căruia fusesem recomendatu de D. Scaramangă. Fui receptu in sēnul familiei D-lui Camus cu toată cordialitatea. La pa-

tru ore după prăndu merseiu cu D. Cegnar la satul Zareč, $\frac{3}{4}$ de oră departe de Pisinu. Preotul locului ne recepū bine. Aici se incinse intre noi dispută despre originea Romanilor istriani. Preotul slovenu pretindea morțiș, că n'au fostu mai mulți decât sunt astăzi, că nu se perdu, că sunt tenaci in conservarea limbei lor, că in casele lor nu vorbescu altă limbă și că nici pruncii lor nu cunoscu altă limbă până nu incepu a umblă in scoală, unde invață limba croatico-ilirică. C'unu cuventu: că Românii istrieni au fostu de când au venitu tot acolo unde se mai afă și astăzi, și că sunt venetici in locurile aceste. Cum că nu s'ar ținē de vechii locuitori a-i Istriei, de pe timpul Romanilor, ori că cel puțin nu sunt mai vechi in Istria decât Serbii, Croații, Serbo-Dalmații, alegă unu documentu din anul 1325, scrisu in limba latină, in cea germană și cea croatico-serbică, in această din urmă cu alfabetul glagoricu, prin care documentu se regulă limiții Istriei peste totu, și in parte și hotarul satelor de la locul Cepici (Cepich), și in care Domnul acestoru sate, alu satelor unde vedemu astăzi pe Românii istriani, țice, că elu e constrinsu a dimate pe locuitorii acestor sate, dacă nu li se vor da ori asemnă și lor pământuri*). De unde incheiă preotul, că locuitorii satelor de lângă lacul Cepici, ca unii ce la inceputul secolului 14. nu aveau pământuri, nu puteau fi veniți de multu in locurile aceste. Ear cât pentru epoca când să fi venitu a-

*) Preotul mi-a arătatu acestu documentu in arhivul Slavorilor despre meaqă-đi, din anul 1852. Sub titula aceasta: Arkivu, za povestnicu jugoslovansku, knjiga II. 1852. Citatul documentu e publicatu aci numai in limba slavonică; ear despre esemplariul celu latinu și celu germanu nu-mi putū spune nimicu.

cești Români aici, preotul din Zareč̄ dicea, că poate să fie aduși aici din Dacia Traiana de Tatarii, care in secul. 13. fugăriră pe regele Bela și avură o bătălie mare din sus de Fiume, după cum dice preotul, la locul numitu până astăzi *Grobnicu*, ce va să dîcă *locu de ingropăciune*, de *inmormântare*, pentru că acolo se ingropară cei căduți in acea bătălie; și fiindcă și la locul *Cepici*, lângă *Berdo*, se află unu satu *Grobnic* (pe charte *Grobnico*), —adaose popa— se vede că Români cei aduși de Tatarii lângă Fiume au trecutu pe urmă la valea riulețului *Arsa* și au adusu cu sine și numele *Grobnic* și l'au applicatu la locul unde s'au aședatu lângă *Cepici*!

Cu această ipotesă ușurică, fundată numai pe etimologia numelui *Grobnic* de lângă Fiume și pe imprejurarea, că această numire se află și lângă *Cepici*, aședă preotul părerea sa că Români sunt veniți mai târziu in Valea *Arsei*. Mai adaoase in fine, că dacă acești Români aru fi din vechii locuitori ai Istriei, ar avè și ei vre unu satu cu nume românesc.

Eată pe scurtu argumentele bunului Slovenu, argumente pure negative. Indesert i-am pusu întrebări ca aceste:

a) Ce au devenitu *Volochii*, care după *Nistor*, celu mai vechiu cronistu rusu, au bătutu pe cei d'antei Slavi ce au venitu la Dunăre pe dreapta Tisei in jos, și despre care *Schloezzer*, editorul și comentatorul lui *Nistor*, dice că după insemnarea cuvântului *Voloch* la Ruși ar fi să fie unu populu de origine romană, anume Români, dar că nu crede că acestu populu, Români noștri, să fi fostu atunci (secul. IV, V. ori VI.) așa de tari?

b) Unde sunt *Vlachii*, de la cari Croații au cuprinsu cea mai mare parte a țerei

lor și Dalmația, căror le-au stipulatu drepturi, susținute până in seculul 17, cari mai înainte aveau in părțile aceste Banatul lor și de la cari ducele Croaților a luatutitula de Banu, cuvântu românitu in forma aceasta?

c) Pentru ce Slavii de meadă-și sucescu numele *Vlach*, *Vloch*, *Voloch*, *Vlasi*, *Ulach*, *Lach*, *Lasi* etc., dîcendu aci că se dă păstorilor, aci celor de biserică orientale etc., când ei sciu toți, că acestu cuvântu in origine nu inseamnă altu-ceva decât: *Roman*, *Italian*, *Latinu*?

d) Pentru ce cu istoria in mână nu se iau pe urma acestui nume, încependu din *Agrum* până la Mare la *Morlachi*, cari ori că sunt *Romani negri*, *Mauro-Vlachi*, de unde să se fie formatu cuvântul *Morlachu*, ori că sunt *Romani* de la mare (morje-vlachi-morlachi), și cari atât după diaconul *Dioclea* ce insuși a fostu *Morlachu* și dice că *Morlachii* ca toți *Valachii* sunt origine latină, cât și după *Tommasini*, episcopul de *Citta-nuova*, care scrise in anul 1650 și care dice pag. 515: „I *Morlachi* che sono nel *Carso* hanno una lingua da persè (adecă care nu e nici „*schiaiva*“ nici „*italiana*“), la quale in *molti vocabuli e simile alla latina* (nu *all' italiana*, ci *alla latina*)? *)

e) Pentru ce nu caută in *Ireneo della Croce* „*Historia di Trieste*“ (tipărită in 1697) *Lib. IV c. VII* pag. 334 unde dice: „Un'

*) Inainte de aceste vorbe numesce cetățile ce se ținu de *Pinguente*, apoi cele din *Carso*, și adaoage: *U-sansi* indifferentemente due lingue, *schiaiva* ed *italiana*, ma nei castelli più *l'italiana*, e la *chiava* di fuori continua.“ Apoi vine locul de *Morlachii* din *Carso*. Ear cetățile ori opidele din *Carso* le chiamă așa—pag. 515—*Lanischie*, *Racciavas*, *Bergojaz*, *Dana*, *Sottoraspo*, *Terstenico*, *Brest*, *Praporuchie*, *Podgacchee*, etc.

„altra memoria antica, degna d'osservazione
 „non minore delle già addotte antichità ro-
 „mane, osservo in alcuni populi addimandati
 „comunemente chichi (*cici*) habitanti nelle ville
 „d'Opchiena (Opcina), Tribachiano (Tribaci-
 „ano) e Gropada situate *nel territorio di Trieste*
 „sopra il Monte, cinque miglia ($1\frac{1}{4}$ mil. ge-
 „ograf.) distante dalla città verso Greco, et
 „in molti altri villaggi aspettanti a Castel-
 „nuovo nel Carso giurisdizione degli illustris-
 „simi Signori Conti Petazzi, quali oltre l'I-
 „dioma Slavo comune a tutto il Carso, usano
 „un proprio e particolare consimile al Valacco,
 „intracciato con diverse parole e vocaboli
 „latini come scorgesi dall'ingiunti et a bel
 „studio quì da me reperiti... I nostri chichi
 „addimandansi nel proprio linguaggio *Rumeri*
 „(Rumeni). . . .

„Parole e vocaboli usitati da Chichi: *Ambla*
 „*cu Domno* (Domnu)—ambula cum Domino;
 „*ambla cu Draco* (dracu)—ambula cum Dra-
 „cone (Diabolo); *bou*—bos; *Berbaz* (barbați)
 „homo (homines, viri); *basilica* (basereca)
 „basolica *); *Cargna* (*carna* cum țicu și as-
 „tăđi in Valdarsa) — carne; *cassa* — casa;
 „*cass* (cașu) — caseus; *compana* — campa-
 „na; *copra* (și coapra) — capra **); Domicilio
 „(domiciliu) — domicilium; *Filie ma* — mia Fi-
 „glie; *forzin* (forcin) — forceps; *fizori ma*
 „(fiori mei) — miei figliuoli; *fratogli-ma*
 „(fratele meu) — miei fratelli: *Matre-mater*;
 „*Mugliera* (muiere) — moglie; *Patre* — pa-
 „dre; *Sorore* — Soror; *Puine* (pâine) — pane;
 „*Vino* (vinu, și mai de cređutu *viru*, cum

* Se vede erore, căci cei din Valdarsa țicu și astăđi *Basereca*.

** Se vede erore, pentru că și astăđi in Valdarsa țicu *capra* și țipu. Companu, e soțiu.

„țicu și astăđi in Valdarsa); *Ura ova* (ura
 „oie) — una ovis.“

f) In deșert i-amu adaosu, că Croații pe
 așa numiții Serbo-Dalmatini (Serbo-Dalmatin-
 ski) acolo și aici in Istria ii numescu in bat-
 jocură *Vlachi*, și atât aceștia, cât și Roma-
 nii din Valdarsa batjocorescu pe Croați *Besia-*
ci, adecă *fugari, fugitori*, de unde se vede in-
 tre ei ura, născută fără indoială din resbelele
 ce au avutu între sine?

In deșert toate aceste și altele in res-
 timpu de 3 ore, cât ținū conversațiunea: Pă-
 rintele remase intralesale, cumcă Românii
 istriani sunt de când cu documentul din anul
 1325 tot atăți căți erau atunci, și că nu se
 potu desnaționaliză!

Mi-am adusu aminte ce observasem și
 la alți Sloveni, precum și ce-mi observase
 profesorul Zhishman in Triest, că toți pre-
 oții sloveni sunt panslaviști in înțelesul a-
 cela, că nu vėdu in vechime prin locurile a-
 ceste decăt Slavi, încă dinaintea Romanilor,
 și că și acum pe toți voru a-i face Slavi
 chiar unde nu se mai vorbesce slavonesce.
 In adevėru in stăruirea lor de a afirmă, că
 Romanii din Valdarsa nu se desnaționaliză,
 că sunt tenaci, mi s'a părutu a vedē o pă-
 rere de reu, că nū se stinserē toți Românii.

Venindu vorba de articolul eșitu in No. 1—2
 ai jurnalului „D'Istria“ in anul 1846, pre-
 otul mi arătă acestu articulu in „Zora Dal-
 matinsku“ din acelu anu tradusu in lim-
 ba croatică. Fiindcă nu aveam cu mine pro-
 bele de limba romano-istriana, am cerutu
 jurnalul Dalmatinu, ca să-mi copiezu acele
 probe, și mi-lu dede a-lu duce cu mine la
 Pisino. Tot aci aflai, că autorul articlului,
 Antonie Kovaci, e astăđi chiar Podestà in Pi-

sino, și că acesta la compunerea articolului fusese ajutat de *Micetici*, atunci june studiate în Pisino, Romănu din Valdarsa, anume din *Berdo*, acum cooperatorul (capelanu) în *Castva*. Descoperirea, că D. Covaci e Podestà în Pisino, unde mă aflu, mă umplu de bucurie. Mă despartii de părintele, care cu toată via noastră dispută, împlinise foarte bine cuviințele ospitalității, ăi dedei o sigară de tabacu turcescu, pe care o puse bine spre a o ține de suvenire, și mă înturnai la Pisino.

24 Iunie.

Mercuri de deminează mersei la D. Camus, rugându-lu să me facă cunoscutu cu D. Podestà. Trimise îndată să întreb, dacă e acasă și de ne recepe. Răspunsul fù, că va veni însuși, și în adevăru veni peste puțin. Eătă-mă în față cu autorul articolului, ce pentru Romăni Daciei traiane fù descoperitorul unui nou membru alu națiunii romano-orientali. Nu-și putea exprime bucuria ce sênțeà vedându unu Romănu din Dacia, și anume că vine cu scopu de a se informà în fața locului despre această frântură de Romani în agonie. De și, precum mărturisì, și precum arată numele (Kovaci), de origine slavonă, arătă ănsă unu interesu foarte viu pentru Romăni și promise că-mi va subministrà totu ce-i va sta în putere spre a-mi ajunge scopul. Mi-a spus, cu ce bucurie au receputu toți Italianii scirea despre esistența Romanilor din Istria, mai alles față cu tindințele Slavilor de a slavizà totu și toate ce se apropie de marea adriatică, încăt nu se mulțumescu a da Triestului origine slavică, ci caută să recăstige Slavilor și pe Veneția și altele mai departe, — tendințe, ce D. Covaci le reprobà tare.

Conversațiunea aceasta erà în cancelaria

D. Camus, și tocmai începusem a întrebà, dacă nu vinu în Pisino oameni din Valea Arsei, când D. Covaci aruncându ochii pe fereastră, strigà: „Eccolo!“ și deschidându ușa, chiamă pe unu în casă. Erà unu barbatu de statură mai jos de mijlocie, ănsă bine făcutu, indesatu, peptosu și spătosu, viu și voiosu, pălitu tare în negru, capul rotundu, fruntea lată, increțită. Fără cea mai mică păsare salută pe D. Camus și Covaci în limba croatico-slavică. Aceștia ăi spuseră, că eu ăncă sunt de ai lor, și să vorbească cu mine în limba lor. Istrianul se uită câtva la mine, dede din capu și ear se înturnă cătră cei ce-lu chiamaseră, reîncepându croatica. Eu ilu întrebăi atunci:

„De ce nu vorbești în limba voastră?“

Elu: „În limba noastră?“ (o puru). Și cu aceasta stete mutu. Pricepui, că nu m'a înțelesu pe de plinu, și întrebăi pe D. Covaci, ce verbu au pentru „parlare?“ (Noi conversamu italianesce, pentru că Camus nu cunosceà decât pe italiana și slovena). Dar istrianul înțelegea italiana și mă informă îndată: „Noi „parlare“ ăicemu *cuvintu*“, ceea ce întări și D. Covaci. Acum repetu întrebarea:

„De ce nu cuvântăți?“ (eu 'pronunțai ca noi, adecă e cu tonu nasal), „de ce nu cuvântăți în limba voastră?“

Istrianul: „Cu *cire* (cine) cuvintă în limba noastră? (o nu se face oa) Cire sci limba noastră?“

Eu. „Io sci limba voastră, o cunosc cu e și limba mea.“

Istrian. „Bire (bine) că știți, cuvintămu.“

Eu. „Din ce satu ești?“—Vorba satu nu o înțelese. Mă întorsei cătră D. Covaci, întrebându, ce espresiune au pentru *villaggio* și imi răspunde, că nu scie să aibă espresiune

proprie, decât că numescu satul cu numele seu. Intrebai dar pe Istriantul mai incolo

Eu. „Nu m-ai înțelesu?” — Văduiu, că nici aceasta nu o pricepe, și ear rugaiu pe D. Covicu, ce espresiune au pentru *capisce*, și-mi dîse, că și ei au tot acestu verbu.

Prin urmare schimbaiu intrebarea, dîcîndu: Eu. „Nu mă capesci?”

Istriantul. „Ce dîceți?”

Eu. „De-unde esci?”

Istriantul stete cîtva cugetîndu, pe urmă repeși elu intrebarea: „Dende escu?” (u se pronunță tot-deauna).

Eu. „Așa, dende esci?”

Istr. „Eu escu din (se dîce și *di*, *de*), — eu escu din Grádigne.”

Eu. „Mergi astădîi acasă?”

Ear a statu ceva, pe urmă a dîsu: „Astădîi mergu.”

Peurmă ăi dîsei: „Eu viru (vinu) la voi mîre (măne).”

La care istriantul respunse: „bire” (bine).

Din toate amu culesu, că nu vorbescu bucuroși limba lor indată ce se affă între străini, adecă între oameni de altă națiune, când in casele lor ferească D-đeu să vorbească in altă limbă. . . .

TABLA MIȘELILOR.

Sub acestu titlu originalu zace de mai mulți ani in biuroul meu unu manuscriptu cu data de 12 Martie 1824; hărtia e groasă și afumată, scrisoarea e proastă ca de cenușăru vechiu, ănsă cuprinsul presintă oare-care interesu pentru studiul literaturii de pe la inceputul seculului.

Esaminăndu-lu cu luare aminte găsimu in elu o colecție de versuri amoroase și satirice, și descoperimu unu poemu nou asupra evenimentelor de la 1821, sau mai bine dîcîndu, o inșirătură lungă de *stihuri* in contra Grecilor. Elu e terminatu prin următoarea notiță care arată și numele autorului și numele collectorului.

„Aceste stihuri sunt scoase de Dl. Vornicul de „poartă Vasilie Bucur din Iassi și s’au prescristu „de mine celu mai jos iscălitu la leat 1824 „Martie 17, aice in Focșani.” *Alecu Iogale*.

Eată dar unu poetu contimpuranu de-a lui Konaki și Beldiman, ce ese din mormentu ca să ne spue, ca marturu ocularu, cruđimele Grecilor și ale Enicerilor de care a pătimitu Moldova la 1821, fără a avè ănsă pretenția de a cîntă pe tonul *jalnicei tragedii* a lui Beldiman.

Căt pentru modestul prescriitoru Alecu Iogale, se pare a fi fostu nu numai unu mare amatoru de versuri, dar și unu omu de multă ordine, judecāndu-lu de pre cuprinsul intregu alu manuscriptului remasu de la dēnsul.

Pe fața ănteia a acestui manuscriptu figurează unu modelu de zapișu precum se obicinuiă inainte, și care poate servi de documentu in privirea camătei. Eată cum glăsucesce acelu modelu:

„Incredințezu prinacestu zapișu alu meu, ce-lu dau „la *cinstita mână* D-sale Cuconului X precum „să fie sciutu că m’am imprumutatu de la D-lui „cu una mie lei, pe vadea de đece luni de đile „și cu dobândă cāte 60 *parale* la sută pe lună; „și me indatoresecu ca la numita vadea să am a-i „respunde banii toți fără mai multă prelungire „sau intărđiere, și spre siguranție urmează a „mea iscălitură.”

60 *parale* dobândă pe lună, adecă 15 lei la sută pe anu!.. Negreșit cuconul X, im-

prumutătorul, aveà instincturi de zarafu evre-escu, de și erà creștinu, de și erà boeru; și dacã s'ar cercetã cu deamãruntul spița nea- mului unor boeri creștini de astãdi care se in- trecu in camãtã cu Jidanii cei mai lacomi, s'ar descoperi cã ii se coboară in linie dreaptã din cuconul X.

In urma zăpisului prosaicu vine ca o dulce mângãere unu fragmentu de *cãnticu de lume* inspiratu de poetica simțire a iubirii:

Taci privighitoare
Cu glasul teu dulce
Cãci a ta cãntare
Durere-mi aduce;
Taci și tu mierlușcã
Cã me amețescu...
Cãci nu am o pușcã
Ca sã te lovescu!..
Inceteazã-ți glasul
Sã-mi potolu necasul!

Apoi se desfășurã unu izvodu de cheltueli fă- cute in Focșani, care cuprinde oare care de- taiuri curioase despre comerțul din anul 1824 și despre particularitățile vieței lui Iogale, de pildã:

- 40 lei Capitanului Petrachi datorie de la Iași și o *pãrechie desagi*.
27 lei 15 par. lui Bașbulubaș Dimitru pentru *oare ce*.
13 — pe doue frãe ce mi-au furatu.
5 — pentru meremetul pistoalelor.
20 — pantalonii cei negri.
16 — o șapcã.
2 — 20 — unu chiulaf.
12 — ciobotele de căputat.
30 — nisce doftorii!..
6 — o giletcã.
6 — unu spențeru de prefãcutu.
16 — done cãmeșe.
40 — o *pãrechie tslugi*.
9 — o pãlãrie.
8 — cheltuiala odãiței.
5 — o *pãrechie iminii*.

- 2 — 30 — o *pãrechie pantofi*.
2 — 30 — o *basma roșie*.
3 — 10 — douã ciubuce pe care mi le-au furatu.
-15 — Potcoveala calului
2 — o *pãrechie pingele*.
2 — 20 — meremetul unei chingi de incinsu.
6 — unu inelu sãpatu.
14 — tiutiunu in *diastimã* de doue luni.
etc. etc. etc.

Dintr'aceste amãnunțimi se constatã 1-iu cã Bașbulubaș Dimitru aveà obiceiul sã iee parale pentru *oare ce*. Acestu *oare ce* diplo- maticu insemneazã negreșit unu rușfetu, 2-le cã unu omu puteã cu una sutã lei sã se im- brace din capu pãn in picioare. 3-le cã frã- ele și ciubucele erau espuse pe atunce de a fi furate. 4-le cã potcovitul unui calu ținea mai mult decãt incalțatul unui omu. 5-le cã interesantul prescriitoru de versuri aveà obi- ceiu a voiajã calare, a purtã chiulafu și a *cumparã pantofi!*.. pentru cine?.. misteru! misteru!!

Dar sã lãsãmu pe Iogale in Focșani și sã venimu la poemul Vornicului de poartã Va- silie Bucur.

In capul acestui poemu autorul a scrisu:
„Schimbarea dreptii celui pre inaltu este
„aceasta, earã stihurile vremii anului 1821
„aceste s'au scosu.“

Apoi incede astfelu:

O! ce jale, ce focu mare!
O! ce groaznicã 'ntemplare!
O! ce plãnsuri și suspinuri
Și-ale creștinilor chinuri!
Ce nrã Dumneșceascã,
Și urgie 'mpërãteascã
Peste țarã au venitu
Cãt nu s'au mai pomenitu! etc.

Dupã aceastã introducere tãnguioasã poetul se adreseazã cãtrã neamul grecescu și țice:

„Neamu grecescu neastemperatu
 „Țara de ce-ai tulburatu?
 „Cugetul nu te-au mustratu
 „Ca să faci așa păcatu?
 „De-ai venitu cât de-stricatu
 „Moldova te-au vindecatu
 „De-ai venitu cât de ostenitu
 „Moldova te-au odihnitu;
 „De-ai venitu golu despoiatu
 „Moldova te-au imbrăcatu. . .

Aice poetul simte ochii sei plini de lacrimi; inimai se despică de durere și ecsală câteva accente de adevărată poesie.

O! Moldovă prea frumoasă,
 Din raiu seameni a fi scoasă;
 O! Moldovă desfătată
 Și cu toate 'ndestulată,
 Plin'ai fostu ca o albină,
 Ca o prea dulce fântână,
 Ca isvoru cu apă rece
 Din care bea cine trece!

Pe urmă elu intră in descrierea evenimentelor revoluției grecesci, intrerumpend'o cu blăstemuri contra Eteriștilor și a Enicerilor care luaseră țara in pradă.

Grecii, dice elu, au inceputu a stringe oaste de vale la hanul lui Vangheli și la sfântul Haralamb in dealu, cu o lună inaintea sosirei Prințului Ipsilantu care in ziua de 22 Februarie 1821 au venitu din Rosia

Și peste noapte-au lucratu
 Turcii toți de i-au tăiatu,
 Ear Beșleagă spăriatu
 Din toți singuru au scăpatu.

Sevărșindu această isbândă șeful eteriștilor și-a măritu oastea cu *adunătură din lume* și a plecatu la țara muntenească.

Asemine să lucreze
 Și pe Turci să mi-i vneze.

In vremea asta Grecii din Galați se resvrătire, jăfuindu fără milostivire, și făcendu

necontenite ucideri de Turci, până ce aceștia se *necăjiră*

Și la luptă se pornire
 Și pe Greci ii prăpădiră. . .
 Pe dușmani ii sparseră
 Și Galațul arseră!

Mihai Vodă Suțul *celu infumuratu* fugi peste Prutu, ear Iașul remase in mânele lui Pendedeca, *lungu la mână* care cu oamenii lui puse stăpânire

Pe curțile boeresci
 Cum și pe-acele domnesci
 Ș'au luatu și poștele
 De-au prinsu și drumurile. . .
 Ei umblă neînfrănați
 Chiar ca niște lupi turbați
 Jăfuindu, bătendu, prădendu,
 Focu prin mahalale dându,
 Luându arme, bani și cai,
 De striga norodul vai!

Boerii pământeni *dacă vedură și vedură*
 Toți peste hotaru trecură
 Părăsindu bietul poporu
 In potopu ingrozitoru.

Ear Pendedeca și cu Delianul care venise de la Focșani, bătutu și alungatu de Turci, se mutară cu oastea in dealu la Stâncă.

Gândul fiindu-i de fugă
 Peste apa Prutului
 Sub aripa Rusului.

In luna lui Iulie Turcii se inaintară trecându prin ținutul Vasluiului și Fiindu flămânți de bucate Apucară toți prin sate Ș'ori ce'n cale le eșiă Cu totul le curășiă,
 Oi, găini, curcani și rețe
 Le prefăcea in ospete.

In fine ei ajunseră la Iași și trecură prin elu *tăcendu, fără a supară pe nime*, deși oastea se compunea de . . .

Pedestrima-Enicerească,
 Călărime-Anadolească

Cu tunuri, cu gephane,
Cu mândră mehterhane.

Fără a se opri, Turcii jmerserē de lovirē
pe Greci in dealu la Stāncă, și ii alungarē la
malul Prutului unde Eteriștii iși pregătiserē
o tabără incunjurată cu șanțuri.

Turcii rău i-au resbătutu
Și pe mulți i-au datu in Prutu
De s'au dusu ca vai de ei
Păn' in apa Dunărei,
Ș'apoi tot mereu la vale
Pe-a Dunărei lungă cale
Păn' in țara cea grecească
Frații lor să'i pomenească...

.
Multe zile septămēni,
Păscarii noștri Romāni
De-alungu Prutul l'au unditu,
Pe cei morți i-au păscuitu
Și pe malu i-au ingropatu
Și amar i-au căinatu!

După risipirea Eteriștilor, Turcii s'au in-
torsu la Iași și și-au intinsu corturile pe tap-
șanul Copoului.

Apoi in Iași au intratu
Și prin curți s'au aședatu.
Cele mai multe dughene
Le-au schimbatu in cafenele
Băcălii și lipțănii
Le-au făcutu harbuzării.
Spart'au bolți negustoresci
(După sfaturi jidovesce,)
De marfe prădându-le,
La jidovi vëndēdu-le;
Care boltă mai erā
Jidovii le-o arătā;
De erā moldovenească
Ii le diceā că-i grecească,
Și Turcii aprinși pe locu
O dispoia și-i da focu,
Dāndu averea creștinească
In mână cea jidovască.
Apoi crășmele spārgēdu,
Și mereu la vinu tot bēndu,
Ca păgāni s'au incrunțatu,

De cruđimi s'au apucatu,
Bisericile-au stricatu,
Catapitesme-au sfārmatu,
Icoanele au furatu
De argintu le-au desbrācatu
Și'n gunoiu le-au aruncatu...
Cată, Doamne! pre pāmēntu
Să veđi locașul teu sfāntu
Pāngăritu, batjocoritu
De-acestu neamu nelegiuitu:
Strae-argintării, covoare,
A Creștinilor odoare
Aruncate, prăpădite,
Pin glodu toate asvirlite.
Vetșminte bisericesci
Intinse pe cai turcesci;
Patrachire, mānicariuri,
Și faloane și stiharuri
Rescroite și purtate
De muieri nerușinate.
Și chiar sfāntul Neculai
Ajunsu a fi grajdiu de cai!

Tablou inspăimāntătoru de jacul in care că-
duse nenorocitul Iași! . . Poetul spre a-lu com-
plectā adaoge că poporul remăsese golu și că
oameni uciși zăceau ca *snopii* prin hudite.

Grecii ānsē care atrāsaserē aceste calami-
tāți asupra Moldovei, s'au indreptatu in sus
spre Herța

Ș'acolo au mai prădatu
Și mulți jidovi au tăiatu,

apoi au trecutū prin tārġul Neamțului pe
care l'au arsu și s'au inchisu in Monastirea
Slatina. Turcii ānsē i-au nāvālitu și acolo
și au făcutu mult omoru in ei, ucigēduși că-
lugării și poporul adāpostitu in sēnul acelu
sfāntu locașu.

Cāteva zile in urmā, ei s'au dusu să batā
zidurile monastirii Seculu, intre care se in-
chiseserē o mână de Eteriști.

Monastirea 'ncunġiurārē
Și pe Greci ii infundarē

Ănsă mulți Turci au peritu
 Mai mulți încă s'au rănit
 Căci din toate părțile
 Ploa'n ei glonțurile.

Turcii aduseseră artilerie și începură a bombardă monastirea.

Sfărămat'au porțile
 Spart'au și zidurile
 Și'n lăuntru-au năvălit
 Și căți oameni au găsit
 Toți sub sabie i-au pus
 De vestea'n lume s'au dus!

Poetul mai pomenește de arderea Agapiei și a Varaticului, și în fine țice:

Păn' aice v'amu spusu toate
 Bătăliile 'ntemplate.
 Câte de-acum s'oru mai face
 Dacă nu s'a 'ncheie pace
 Earăși le voi povesti
 Și tot aice le-oiu scri,
 Ca'n veci să se pomenească
 Indrăzneala cea Grecească,
 Hoția Volintirească
 Și cruțimea cea Turcească!

Acesta este poemul lui Bucur; am extras din el pasagele cele mai interesante, neertându-me cadrul acestui articolu de a cită diferitele perioade pline de blăstemuri asupra Grecilor. Perorația poemului este mai cu samă dictată de o simțire de ură neimpacată în contra Eteriștilor care au adusu urgia enicerească în biata Moldovă.

Plăngeți ochi și vă topiți
 La câte acum priviți.
 N'au remasu unu omu cu stare
 De la micu și păn' la mare,
 Și Moldova cea bogată
 Este astăzi scapatată!
 Eat'o, vai! în golitate
 Dintru a Grecilor fapte!

Manuscriptul lui Iogale mai cuprinde următoarele bucăți versificate și scrise în sti-

lul părinților nostri care, fie țisu în treacātu, își cunosceau mai bine limba decât noi.

1. Unuacrostihu adresatu oarecării cucoane *Catinca*, și care începe prin o strofă poetică: Cătându să găsesen în lume leacul durerilor mele, Pe lățimea mării umblu, împinsu tot de vânturi grele
 Cu unu caicelu inotu.

Țermurile sunt departe, limanu nu vedu nicăire;
 Vāsle n'am, pānzelo's rupte, cerul e cu 'mprotivire
 Ș'a scapā vedu că nu potu!

În adevėru bietul poetu nu scapā căci se inecā într'unu galimatiasu de versuri nedemne de a figurā alturea cu cele citate,

2. Altu acrostihu pe numele *Savastifa*, o frumoasă *Afroditā* nāscutā odatā cu seculul nostru, și care străluceā ca unu soare.

Soare nou ai resăritu în lume strălucitoru!
 Sub sfera întunecată soartei mele priitoru;
 Alu meu sufletu ce viază într'u valuri de mālnire
 Insfășitu presimite ceasul ca să guste fericire.
 etc. etc.

3. *Călătoria amorului în pustietate*; o alegorie imitată din Florian:

Norocul celu care este sub sferā stăpānitoru
 Și la *operile* lumei singur *presiduatoru*
 Vēdēndu *influența* care prin a vremii mijlocire
 Au fostu dobānditu amorul într'a omului simțire,
 Au adusu în amețeală toată mintea omenească
 Făcēnd'o să se cufunde în lumea *politicească*.

Cuvintele subliniate: *operile*, *presiduator*, *influență* etc. rătăcite într'unu manuscriptu de la anul 1824, sunt o adevėrată curiositate limbistică și arată că poetul erā hrānitu cu literatura francezā; ānsē cine au fostu acelu poetu? Vornicul de poartā Vasilie Bucur, sau Beldiman, sau Bălșucă, sau . . . sau . . . ?

Domnul simțirii, amorul vēdēndu slava sa călūtă..
 Au purcesu cu intristare fără ca să se vestească
 Pentru ce ānteași datā singuru să călătorească,
 Și au ajunsu la hotarul linisicei singurătăței
 Pe cānd revarsā lumina luceafērul diminoței.

.

Jos la o poală de munte, pe o verde-aședătură
De unde se zăria numai a cerbilor săritură,
S'au opritu să se resufle acestu călătoru sumețu
Scoțindu de pe elu povara tulbei lui cea cu săgeți.
Atunci paserile toate prin o dulce armonie
Au inceputu ca să cânte cu-o plăcere mult mai vie,
Și chiar stincele, copacii nalți, frumoși și inverziți
Au simțitu ferbinți fioruri, parc'aru fi insuflați.
Amorul mângăetu dulce se retrage 'ncetisor
De la soare'n umbră deasă pe malul unui isvoru,
Gustându paharul celu dulce a somnului in recoare
Sub paza cea drăgălașă Nimfelor de la isvoare.

Ănsă de-abie au adormitu frumosul călă-
toru și deodată cerul se tulbură; trăsnetele
desceaptă codrii și unu stălpu de focu aprinsu
vine de departe îngâlbniindu frunțele copa-
cilor și spăriendu pe sermanele Nimfe.

Stălpul se deschide'n doue lăsându-se din ceru jos,
Și din elu *Zeos Olimpiul* ese, dice măniosu:
„Pruncu sburdalnicu, fără minte, cine te-au po-
vățuitu

„Se lași lumea peste care până acum ai domnitu?“

După accastă interpelare *Zeos* osindesce
pe copilul *Afroditei* se petreacă lungă vreme
rătăcitu prin pustiu

„Până când prin suferințe ticăloasa omenire
„Va pricepe că nu'i viață nici norocu făr' de iubire.

4. *Oda răvnitoare spre invățătură.*

Această odă e compusă intr'unu momentu
de entusiasm patrioticu dar din numărul seu
de 20 strofe puține merită de a fi citate:

Fraților *Simpatrioți*
Unu veacu nou ni-s'a ivitu,
Cu bune lumini spre toți
Sciința s'au naintitu.
Musicescu glasu auđimu
Din a cerurilor porți,
Ce strigă să ne trezimu
Noi ce zacemu pintre morți.

Tu patrie, până când
Să tot suferi defăimări?
De ce 'ngăduesci gemendu
A străinilor ocări? . . .

Amu căđutu! să ne sculămu,
Și dac'am fost intinați,
Haide să ne ridicămu
Ca să fimu carăși curați.
etc., etc., etc.

5. *Pentru mărirea omului.*

Din partea lumească
Firea omenească
Este cea mai naltă
Decăt firea toată.
Omul e zidire
Cu deosebire;
Cu gândul tot creșce,
Minuni iscodesce,
Lumea o 'mpresoară,
Văzduhul măsoară
Mările strebate
Și stelele toate.
Paseri sburătoare,
Fiare răpitoare,
Omul le supune
De le face bune. etc, etc.

Ănsă cu toată mărirea lui, omul este supusu
la nemulțămii, la visuri deșerte, la dorințe,
pe care nu le poate implini după cum mărturisesce
poetul in meditarea ce urmează sub
titlul de

6. *Ticăloșia omului.*

In lume născutu
Nime n'au stătutu
A fi fericitu
Cu desăvirșit.
Toți patimi cercămu,
Necasuri răbdămu
Și când socotimu
Că putemu să fimu
Mai mult linisciți
Și ne'ngrijiiți,
De-o grijă scăpămu
In țece intrămu!
Ăntei cum nascemu
Plănsul cunoascemu.
Căt copilărimu
Nimicu nu simțimu,

Cât intinerimu
De-amoru suferimu
Ear de 'nbătrănimu
Mereu ne sluțimu
Ș'apoi tot slăbimu
Până ce murimu! etc.

După aceste bucăți urmează unu dialogu între *scumpul* și *galantonul*, precum și deosebite *stihuri* jumătate satirice, jumătate filosofice care poartă titlurile următoare:

- „ *Asupra furiei tinerețelor.*
- „ *Judecata muierilor și a bărbaților.*
- „ *Necredința muierilor.*
- „ *Necasul muierilor asupra bărbaților.*
- „ *Sfatul muierilor în ce chipu să iubească.*
- „ *Pentru muierile ce se credu frumoase.*
- „ *Nestatornicia.*
- „ *Pentru cei care facu părăsire de amoru.*
- „ *Pentru cei ce se bucură la zestre și iau muieri urite.*

Toate aceste compuneri sunt slabe și nu au nici unu meritu literaru; voiu trece dar alătura cu ele și voiu termină acestu articolu prin unu dialogu între *Slava* și *Amorul*, și prin unu *cântecu de lume* cu care se incheie manuscrisul lui Jogale.

DIALOG INTRE SLAVA ȘI AMORIUL.

SLAVA.

Eu sunt mai ăntei in lume;
Al meu e celu mai naltu nume.
Eu am o putere tare
Din omu micu făcendu omu mare,
Și dându ranguri și mărire
Răvnite de omenire.
Pentru mine facu minuni
Oameni ce le țicu nebuni,
Și e 'n stare țeu! ori cine
Ca se moară pentru mine.

AMORUL.

Tu aprinđi in omenire
Doru mărețu de strălucire,
Eu aprindu a ei simțire
Și o scaldu in fericire.
Pentru mine ori și cine
Lesne-ajunge păn la tine,
Ș'ori ce sufletu prin amoru
Face-se nemuritoru.

CÂNTECU DE LUME.

Am hotăritu căt trăescu
Să iubescu, să tot iubescu.
Nu vreu să fiu impăratu,
Vreu să fiu amarezatu.

Lumea'i tristă, birfitoare,
Ticăloas 'inșălătoare,
Nu-mi pasă, nu vreu s'osciu,
Amorezu voescu să fiu.

Strige lumea căt de mult,
Eu nu vreu ca s'o ascultu
Decăt glasul psihicescu
Care-mi țice să iubescu.

Fie alții impărați,
Fie mari, fie bogăți,
Eu sunt mult, mult mai avutu
Când am ochi dulci să sărutu.

Fie-ți țerina ușoară, o! poetule necunoscutu care ai cântatu in juneță fără a te gândi o singură dată la publicarea inspirărilor tale, și la gloria după care alcargă atăți poetași moderni!....

Vasilie Alexandri.

O sară din junie.

Sara se ingână cu noaptea; luna plină privă de pe orizonu pintre doi nori creți asupra văilor șerpuite ale mândrei Bucovine. Cam

sub picioarele Carpaților se întindea pe coastele unui dâmbu o grădină frumoasă. Alee de copaci în verdeață, pomi în floare, tufișuri dese, printre care se amestecă și trandafirul mirositoru, o împodobeau maestros. Unu izvoru limpede curgea dintr'o stâncă, ce se află mai spre virful dâmbului și cu unu murmur linu șerpuiă printre straturi pistrue de flori, până ce se vârsă într'unu lacu, pe a cărui față încrețită se legăna lebăda ușor ca o rață frântă din lună. Aice eră frumuseța însoțită cu măestria și mărețul priviă la ele ceva mai din departare, căci spre răsăritul miață-șinulu se redicau nisce munți stâncoși, pe ale cărora piscuri părea, că se rădăimă bolta plină de scânteii fâlfăitoare. A cui inimă nu s'ar simți pătrunsă, a cui sufletu nu s'aru umili, aflându-se în mijlocul acestor reflecte ale naturei? Pe doi tineri întâlnescu ele astăzi, amundoi ședându pe earbă nu departe de izvoru. Unul Cosma, adâncitu în sine, părea fără interesu la priviștea, ce li se întindea dinainte; ear celalaltu Român, nu putea indestul alungă ochii sei de pe obiectu, pe obiectu, de pe frumuseță, pe frumuseță. Lungu timpu stau ei tăcându unul lângă altul, și numai filomelele intrerupeau tăcerea întrecându-se în duete plăcute, ce se legănau prin respunsurile îngânătoare ale unui eco jalnicu. După ce își purtase Român în toate părțile privirile sale, și își nutrise indestul cugetul seu cu frumuseța sării, se rădică de lângă amicul seu, și începură a desfășura următoarea convorbire:

Român. Tot încă nu ți-ai lămuritu ideea sublimă, Cosma?

Cosma. Tu ești? ah! din care adâncu misteriosu m'ai treșitu tu amice?

Român. Cum?

Cosma. Acum sburam pe aripa cea mai puternică a spiritului, treceam din idee în idee și me vedeam străpusu colo la cea margină depărtată, unde încetează aeva și începe misteriosul întinericu alu spaciului fără de sfârșitu. Pe astu hotaru imi oprisem sborul, aruncăi o clipă înapoi, și făcuta cale imi părea numai unu pasu, aruncăi alta înainte și nesfârșitul îndepărtă hotarele sale, cu cât pătrundeau privirile mele. Aci stam, căci în deșertu erau toate încercările, ce le făceam, ca să străbatu acestu spaciu misteriosu, pe când deodată se opresce unu glasu în auzul meu: „Întoarce-te de aci și vină după mine,” sună elu. Ilu cunoscu, eră alu realității, și slabu și umilitu me întorsei ear spre dânsa. O! dar cum mi se părea ea! Ca nici când o vedeam acum și mai supusă unei puteri necunoscute, nepătrunse și neînțelese. În acestu momentu m'ai deșeptatu tu.

Român. Așa dară ți-au fostu în deșertu toate meditațiunile, Cosma?

Cosma. În deșertu! Și toate clădirile spiritului meu le vedu sfarmate într'unu momentu. Nimic nu mai potu alta, decât să mă supunu și să recunosc o putere sublimă și deplină, din care izvorescu toate cele neprecepte de noi ca dintr'unu izvoru nesfârșitu.

Român. Reflecțiunile mele m'au adusu la altu resultatu, amice, și sunt siguru că și tu ai fi ajunsu la altul, dacă n'ai fi armatu ochiul spiritului teu numai cu ocheana slăbiilor ominesci. Ai avutu ades ocaziune să te uiți prin ea și să dai sboru liberu sufletului teu spre sfere mai înalte. Colea fru-

mușeța ce incântă, dincolo mărețul, ce impietăsece la privirea sa, erau destule motive.

Cosma. Natura, cum o vești de mândră, m'a adusu la calea, pe care mă'afiu.

Român. Dară pe când te urcai, erai pasiv la toate intipăririle, ce făceau ele asupra ta. Condușu de ele, uitai puterile tale proprie, și te dai cu totul unor visuri plăcute. Nu e așa?

Cosma. Vorbesci adevărul, Român!

Român. Afă dară aice greșala cea mare, care incuibându-se odată in omu, nu e mai mult in stare a-și păstră facultățile sale. Asupra spiritului incepe a domni atunci fantasia, și elu își perde in mândrele ei imagini toată puterea sa. Altfeliu s'ar fi formatu in tine ideile despre sublimu, dacă spiritul teu ar fi fostu activu la primirea acestor reflecte ale naturei, și acuma nu ți s'ar părè nedeslegate misteriele, la care ai ajunsu.

Cosma. Cum Român? tu me surprinși.

Român. Ascultă și tremură inaintea slăbiei tale. Pasivu fiindu la toate intipăririle naturei, te-ai urcatu tu in sferele idealității pe aripele, ce ți le imprumutau aceste intipăriri. In ori-care pasu îți crescea in senu o vie credință, ce te stimula neincetatu, ca să ajungi cât mai curându spre țermul visatu alu perfecțiunii. La acei termini, ții, că ai ajunsu, unde se desfacu toate in nimicu, in unu intunericu misteriosu. Pasivitatea, in care remăseși, îți intunecă cunoscința firească din ce in ce mai mult, căci visuri și imagini plăcute îți formau acum fantasia liberă in mulțime. Astfeliu amăgitu, te duse ea până la ultima ei icoană la spaciul misteriosu și intunericu, de care mi-ai spusu. Nefindu in stare să răsbați de aci mai inainte, afii in

tine o neputință, ce îți mijlocesce o rață curată spre cunoscință, dar pre târziu, căci îți lipsescu combinațiunile adevărate cu carele te-ai fi pututu inzeștră numai când și spiritului teu i-ai fi datu timpu, să facă reflecțiuni asupra adevărului puru in acestu universu. Indeșertu ți se arată acuma aeva in colorile ei naturale, căci spiritul covârșitu de imaginile fantasiei flutură, cu ea impreună și ce-i aproape de înțelesu, remăne pentru tine unu misteriu profundu. Ce poți face alta, decât să dai fuga la presupunere. Fantasia îți vine și aci intru ajutoru, și eată îți croesci singuru o putere, din care izvorescu toate câte nu le înțelegi. Acesteia te supui și aflându-te slabu inaintea ei, o adori ca cum ar fi perfectă. Cât imi pari de slabu, Cosma! Slăbia ta te-a adusu la această presupunere, și tu cași inaintea presupunerii slăbiilor tale Cosma!

Cosma. Unde sunt și ce-i de mine?

Român. Ești acolo, unde-i menitu să fie celu slabu, și nu-i nimicu de tine, decât ce-i omul, care își uită natura sa, când se încearcă a intră in misteriele naturei.

Unu suspinu adăncu se vârsă aci din peptul lui Cosma, și imbrătoșându pe Român se perdurē apoi amēndoi prin alelele grădinei.

S. L. Budnărescu.

P O E S I I.

KAHER. *)

Pe-o peatră mucezită, lâng'o moșche bogată
Acoperitu cu sdvențe, unu cerșătoru zăceă
Și veșteda lui față de ani eră brazdată
Ș'a lui vedere scursă de mult acum eră.

Pe drumu, pe lângă dēnsul cu pasuri regulate
Toți binecredincioșii incet, tăcuți treceau
Cu mânele pe pepturi și frunțile plecate
Spre templul rugăciunii pios se indreptau

Și pasurile line loveau a sa urechie
Dar nime spre bătrânul privirea nu plecă
Nici puneă o pomană in mâna sa cea vechie
Și voacea lui slăbită cu jule cuvântă:

„O frate care intri in templul de credință
Nu trece lângă mine cu sufletu nenduratu
Privesce alba-mi frunte plecată de căință
Privesce cum isvorul vederii mi-a sēcatu!

„O pune o pomană in astă vechie mână,
Ce veștedă, sbircită spre tine s'a întinsu
Căci ea odinioară a fostu a ta stăpână,
Ș'a 'ntregei lume friuri intr'ēnsa a cuprinsu,

„Kalifu am fostu odată ș'alu meu grozavu renume
Pe-aripe biruinței sbură in departat,
Puternica mea voace cutremură o lume,
Regi ș'impărași la tronu-mi supuși s'au inchinatu.

„Aveam o măndră față și ochi plini de scānteie
Vedeai de bogăție palatul meu gemēndu
Copii aveam ca āngeri și multe dulci femeie,
Slăvitu ca și profetul eram pe-acestu pământu.

*) Kaher a domnit in Bagdad pe la anul 950 d. Ch. Istoricul Arabu care a descrisu istoria acestui Califu ilu citează ca esemplu de deșărtăciunile lumii și nestatornicia soartei.

„Dar vai! impinsu de unu demonu eu crud, fără
de lege

A bunului meu frate, eu tronul am răpitu
Și ghiare inspre dēnsul intins'am sacrilege
Ș'in a lui Allah templu pumnaru-mi l'a lovit.

„Deatunci ani făr'de numărū trecut'au peste mine
Și fie-ce minută unu seculu a ținutu
Sdrobitu și orbu sunt astăzi și moartea nu mai vine
Ș'ingroape amintirea grozavului trecutu.

„O frate! inspre mine privirile senine
Le pleacă și nu trece cu ochiu nendurătoru,
Ați june ești și mândru, dar mâni poți fi ca mine
Căci nime nu cunoasce ascunsul viitoru!“

Astfeliu gemeă bătrânul, dar toți cu 'nflorare
Șoptindu Kaher! Kaher! fugeau cu grabnicu pasu
Ș'intrau in templul sacru să spele'n inchinare
Aspectul celu sinistru ce'n minte le-a remasu.

Iacob Negruzzi.

LĂNGĂ OLTU.

Auți copilă vântul de sară
Cum adiază pintre salcāmi,
Și mai departe cum se pogoară
Spumāndu cascada in adāncimi?

Privesci tu rađa stelelor care,
Desmierdāndu gingaș unu crinu uscatu,
Ar voi par'că c'o sărutare
Să-i dee viața care-a sburatu,

Veți tu departe pe după munte
Cum cerul arde inflacaratu?
Cătă pe valuri! mai jos de puncte
De valuri luna sau reflectatu.

Auți tu ānsē cum tot suspină,
Unu buciumu jalnicu peste părēu,
Unu cāntecu dulce care alină
Ca și unu farmecu chinul celu rēu?

E doina dragă, astă cântare,
 Celu ce-a cântat'o lacrimi vërsă,
 Căci spuneă lumii a sa 'ntristare,
 Stelelor toate dorința sa.
 Slatina, 1863....

G E L O S I E.

Oltul curgeă lin in vale,
 Luna urmându a sa cale
 Pintre nori se strecură;
 Când copila tremurândă,
 Cu-a ei voace-așa de blândă,
 Dulce șoapte-mi murmură.

Ear zefirul pintre frunđe
 Lunecându incetișor,
 Lunecă și pe-a ei buze
 Desmierdându-le cu doru.
 Eu gelosu de vëntul care
 Voeă prin o sărutare
 Dorul seu aș-i alină.

Ascundeam mica guriță,
 Sărutându pe copiliță.....
 Și zefirul suspină.
 Slatina, 1863.....

Sc. Capșa.

A N U N C I U R I .

Cu numărul acesta, încependu anul alu II-lea alu „Convorbirilor Literare,” toți domnii abonați ai anului espiratu sunt rugați să bine-voească a inoi abonamentul lor cât de curëndu, căci numărul viitoru nu se va mai triimete decât la adevërații abonați.

Se află de vëndare la Tipografia Societății Junimea toate numerele „Convorbirilor Literare“ pe anul I (1 Martie 1867—1 Martie 1868) broșate intr'unu volumu. Prețul 1 galbenu.

A eșitu de sub tiparu și se află de vëndare la biuroul Tipografiei Junimea, precum și la cele mai multe librării din țară broșura:

CONTRA SCOALEI BARNUȚIU

de

Titu Maiorescu.

Prețul 1 leu nou.